

EVLİ KADINLARIN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİNİ
ETKİLEYEN FAKTÖRLER: TÜRKİYE -AZERBAJYAN
KARŞILAŞTIRMASI
THE FACTORS AFFECTING THE PSYCHOLOGICAL WELL-BEING LEVELS OF
MARRIED WOMEN: COMPARISON OF TURKEY AND AZERBAIJAN

Elnara MAHARRAMOVA

Doktorant, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Ana
Bilim Dalı

PhD Candidate, Istanbul University-Cerrahpaşa, Institute of Forensic Medicine and Forensic Sciences,
Department of Social Sciences

elnaremeherremova.97@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8934-041X

Prof. Dr. Hatice KUMCAĞIZ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık Anabilim Dalı

Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences,
Department of Guidance and Psychological Counseling


haticek@omu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-0165-3535

İBD

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan Bilimleri Dergisi – Ondokuz Mayıs University Journal of Humanities
2/1, Haziran – June 2021 Samsun
E-ISSN: 2717-8072 (Online)

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/insanbilimleri>
insanbilimleri@omu.edu.tr

Makale Türü-Article Type : **Araştırma Makalesi (Research Article)**
Geliş Tarihi-Received Date : **07.05.2021**
Kabul Tarihi-Accepted Date : **14.06.2021**
Sayfa-Pages : **29 – 47**

 : **10.51533/insanbilimleri.934313**

This article was checked by  iThenticate®

Atf – Citation: MAHARRAMOVA, Elnara – KUMCAĞIZ, Hatice, “Evlü Kadınların Psikolojik İyi Oluş Düzeylerini Etkileyen Faktörler: Türkiye – Azerbaycan Karşılaştırması”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan Bilimleri Dergisi (İBD)*, 2/1, Haziran /June 2021, ss. 29 – 47.



Ondokuz Mayıs Üniversitesi
İnsan Bilimleri Dergisi
Journal of Humanities
2/1, Haziran – June 2021
ss. 29 – 47

Makale Türü: Araştırma Makalesi

**EVLİ KADINLARIN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİNİ
ETKİLEYEN FAKTÖRLER: TÜRKİYE -AZERBAJCAN
KARŞILAŞTIRMASI***
*THE FACTORS AFFECTING THE PSYCHOLOGICAL WELL-BEING LEVELS OF
MARRIED WOMEN: COMPARISON OF TURKEY AND AZERBAIJAN*

Elnara MAHARRAMOVA – Prof. Dr. Hatice KUMCAĞIZ

Öz

Bu araştırmada Türkiye’de ve Azerbaycan’da yaşamakta olan evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerinin çeşitli faktörlere göre incelenerek karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma Türkiye’den 207, Azerbaycan’dan ise 225 evli kadın ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “Evli Kadın ve Erkeklerde Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, t- testi, varyans analizi ve gruplar arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacı ile Duncan çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgularda, Türkiye’de ve Azerbaycan’da yaşayan evli kadınların algıladıkları ekonomik gelir düzeyi, istek / sorunlarını eşleri ile paylaşma durumu, eşlerini tanıma durumları, evlilikten memnun olma durumları, evliliği bitirmeyi düşünme durumları ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırma bulguları ilgili literatür ile tartışılarak önerilerde bulunulmuştur.

Abstract

This study aims at examining and comparing the psychological well-being levels of married women living in Azerbaijan and Turkey in terms of various factors. The research was carried out with 207 married women from Turkey and 225 married women from Azerbaijan. The data were gathered from the "Personal Information Form" developed by the researcher and the "Psychological Well-Being Scale in Married Women and Men" adapted to Turkish by Özmete (2016). During the analyses of the data, descriptive statistics, t-test, analysis of variance, and Duncan multiple comparison test were used in order to determine the differences between the groups. It is found that there is a significant difference between the psychological well-being levels and their perception of financial income, sharing their desires and problems with their husbands, being sincere and acquainted with their husbands, being satisfied with the marriage and thinking of ending their marriages of the married women both in Turkey and in Azerbaijan. The findings are discussed in terms of related research in literature, and suggestions are presented.

* Bu çalışma, ilk yazarın ikinci yazarın danışmanlığında gerçekleştirdiği yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, psikolojik iyi oluş, evli kadın. **Keywords:** Marriage, psychological well-being, married women.

Giriş

İnsanların evliliğe karar vermelerinin farklı nedenleri vardır. Bireylerin çoğu kısmı sevdiği insanla hayatını devam ettirmek, kendi neslini devam ettirmek, yalnız kalmamak, hayatını biri ile paylaşmak, cinsel ihtiyaçlarını karşılamak gibi çeşitli nedenlerle evlenmektedirler.¹ Evlilikte ise kadın ve erkeğe ait bazı roller vardır ki bu rollerden beklenenler toplumlara göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, ataerkil toplumlarda kadınlardan daha çok kocasına karşı anlayışlı olması, ailenin diğer üyelerine karşı saygılı davranması, eşine bakması, ev işlerini yapması, çocuk doğurması, çocuğunu yetiştirmesi bir görev olarak yüklenmektedir.² Evlilik ise iki kişinin beraber yaşadıkları zamanda ikisine ait tüm hakları ortak bir şekilde paylaşmaktır. Evlenen çiftler psikolojik, fizyolojik, cinsel, ekonomik ihtiyaçlar dahil olmak üzere bir çok ihtiyaçlarını birlikte paylaşmaktadırlar.³ Bu ihtiyaçların birlikte paylaşılması ise çiftlerin ilişkilerini olumlu yönde etkilemektedir. Yapılan gözlemler sonucu, evliliğin fiziksel ve psikolojik sağlığı güçlendirdiği ve iyi oluşu olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.⁴ İyi oluş kavramı ise ökonomik ve hedonik boyut olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş kavramları iyi oluşun iki önemli alt boyutudur.⁵ Hedonik boyuta özne iyi oluş yani mutluluk ait edilmektedir Psikolojik iyi oluş kavramı ise ökonomik boyutta ifade edilmektedir.⁶ Psikolojik iyi olma kavramı ilk kez Bradburn tarafından ortaya atılmıştır.⁷ Bradburn tarafından ortaya atılan psikolojik iyi oluş kavramı anlam itibariyle öznel iyi oluş kavramına daha yakın bulunmaktadır. Günümüzdeki psikolojik iyi oluş kavramını ise Ryff⁸ tanımlamıştır. Psikolojik iyi oluş birçok yaşam tutumundan oluşan çok boyutlu bir yapıdır.⁹ Bu kavram bireylerin kendilerini nasıl değerlendirdikleri ve yaşam kalitesi hakkında bilgi veren micro düzeyde olan bir yapıdır.¹⁰ Diener'e göre ise bireyin hayatındaki olumlu ve olumsuz duyguların miktarı kişinin psikolojik iyi oluş kalitesini belirlemektedir. Bireyin hayatında olumlu duyguların olumsuz duygulardan daha fazla yaşanması psikolojik iyi oluş düzeyinin de iyi olduğu anlamına gelmektedir. Psikolojik iyi oluş düzeyi

¹ Arif Özer ve Hüdayar Cihan-Güngör, "Yükleme tarzları, bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerine göre evlilik uyumu", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8/2,2012, ss. 12-15.

² Gülay Günay ve Özgün Bener, "Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153/153, 2011, ss. 158-160.

³ Kadriye Pehlivan, "Psikiyatrik kadın hastalarda evlilik ve ebeveyn olma: Bir gözden geçirme", *Düşünen Adam Dergisi*, 3/19, 2006, s. 145.

⁴ Karen Seccombe and Rebecca L. Warner, "Marriages and families: Relationships in social context", *Wadsworth Publishing Company*, 2004, s. 52

⁵Ali Eryılmaz, *Mutluluğun Başucu Kitabı*, Pegem Akademi, Ankara 2016, s. 9.

⁶Ali Eryılmaz, "Pozitif Psikoterapiler", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9/3, 2017, s. 351.

⁷ Norman M. Bradburn, *The structure of psychological well-being*, 1969.

⁸ Carol D. Ryff, "Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being", *Journal of personality and social psychology*, 57/6, 1989, s. 1069.

⁹ Carol D.Ryff, and Corey Lee M. Keyes, "The structure of psychological well-being revisited", *Journal of personality and social psychology*, 69/4, 1995, s. 720.

¹⁰ Carol D. Ryff, William J. Magee, Kristen C. Kling and Edgar. H. King, "Forging Macro-Micro Linkages In The Studies Of Psychological Well-Being", *The Self and Society In Aging Processes*, 1999, s. 249.

yüksek olan bireylerin hayatlarının da daha işlevsel olduğu da vurgulanmaktadır.¹¹

Psikolojik iyi oluş kavramı bireyin kendi benliğinin olumlu biçimde algılaması, diğer kişilerle kaliteli ilişkiler geliştirmesi, özerk olabilmesi, yaşamında amacın olması, kendi kapasitesinin farkında olması şeklinde tanımlanabilir.¹² Bu kavram, bireyin kendini geliştirmesi, kendi hayatında sınırlarını koyabilmesi, hayatta belirlediği amaçlarının olması, ilişkilerini iyi, güvenilir şekilde yürütebilmesi anlamında kullanılmaktadır. Psikolojik iyi olma, basit bir şekilde olumlu ve olumsuz duyguların birleşmesinden yaranan yapı değildir. Bu kavramın, yaşam tutumları ile birlikte oluşan çok boyutlu bir yapı olduğu belirtilmektedir.¹³ Psikolojik iyi oluşun temel boyutları Ryff tarafından belirlenmiştir. Ryff'e göre psikolojik iyi oluşun altı temel boyutu bulunmaktadır. Bu boyutların her biri bireyin psikolojik iyi oluş düzeyinin nasıl olduğu hakkında bilgi vermektedir.¹⁴ *Kendini Kabul*: bireyin kendisiyle barışık olması ve kendini olduğu gibi kabul etmesidir. *Diğerleriyle Olumlu İlişkiler*: bireyin diğer insanlarla nitelikli ilişkiler kurabilmesidir. *Özerklik*: bireyin özgür olması ve kendi kararlarını alabilmesidir. *Çevresel Hakimiyet*: bireyin yaşamını ve çevresini seçebilmesi, etkili yönetmesidir. *Yaşam Amacı*: bireyin yaşam amaçları ve ulaşmak istediği hedeflerinin olmasıdır. *Bireysel Gelişim*: bireyin potansiyelini kullanarak kendini geliştirmesidir.¹⁵ Yapılan literatür incelenmesinde araştırma konusu ile ilgili yurt içi ve yurt dışında farklı araştırmalar bulunmaktadır.¹⁶ Ulaşılan literatürde evli kadınların

¹¹ Ed Diener, "Subjective well-being", *Psychological Bulletin*, 95/3, 1984, s. 556; Ahmet Göçen, "Öğretmenlerin yaşam anlamı, psikolojik sermaye ve cinsiyetinin psikolojik iyi oluşlarına etkisi", *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8/1, 2019, s. 137.

¹² Corey LM Keyes, Dov Shmotkin, and Carol D. Ryff, "Optimizing well-being: the empirical encounter of two traditions", *Journal of personality and social psychology*, 82/6, 2002, s. 1008.

¹³ Ryff, "Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being", s. 1069; Bülent Baki Telef, Ersin Uzman, Enes Ergün, "Öğretmen Adaylarında Psikolojik İyi Oluş ve Değerler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Electronic Turkish Studies*, 8/12, 2013, ss. 1299.

¹⁴ Carol D. Ryff, "Psychological well-being revisited: Advances in the science and practice of eudaimonia", *Psychotherapy and psychosomatics*, 83/1, 2014, s. 11.

¹⁵ Funda Gülyüksel Akdağ, Zeynep Cihangir Çankaya, "Evli bireylerde psikolojik iyi oluşun yordanması", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11/3, 2015, ss. 646-647; Ryff and Keyes. The structure of psychological well-being revisited, s. 720; Carol D. Ryff, Burton Singer, "Psychological well-being: Meaning, measurement, and implications for psychotherapy research", *Psychotherapy and psychosomatics*, 65/1, 1996, s. 15; Göçen, "Öğretmenlerin yaşam anlamı, psikolojik sermaye ve cinsiyetinin psikolojik iyi oluşlarına etkisi", s. 137.

¹⁶ Ryff, "Psychological well-being revisited: Advances in the science and practice of eudaimonia", s. 11; Adam Shapiro and Corey Lee M. Keyes, "Marital status and social well-being: Are the married always better off?", *Social Indicators Research*, 88/2, 2008, ss. 329-346; Norval D. Glenn, "The contribution of marriage to the psychological well-being of males and females", *Journal of Marriage and the Family*, 37/3, 1975, ss. 594-600; Stacy J. Rogers and D. DeBoer Danelle, "Changes in wives' income: Effects on marital happiness, psychological well-being, and the risk of divorce", *Journal of Marriage and Family*, 63/2, 2001, ss. 458-472; Monica Briscoe, "Sex differences in psychological well-being", *Psychological Medicine Monograph Supplement*, 1, 1982, ss. 1-46; Ewelina Dziak, Bonnie L. Janzen, and Nazeem Muhajarine, "Inequalities in the psychological well-being of employed, single and partnered mothers: the role of psychosocial work quality and work-family conflict", *International Journal for Equity in Health*, 9/1, 2010, ss. 1-8; Andrea Kay Ryan and Fern K. Willits, "Family ties, physical health, and psychological well being", *Journal of aging and health*, 19/6, 2007, ss. 907-920; Kirk Warren Brown, and Richard M. Ryan, "The benefits of being present: mindfulness and its role in psychological well-being", *Journal of personality and social psychology*, 84/4, 2003, ss. 822; Mahmut Bektaş ve Şüheda Özben, "Evli Bireylerin

psikolojik iyi oluş düzeylerini inceleyen ve iki ülke arasında karşılaştırma yapan herhangi bir araştırmaya ulaşılmamıştır. Bu araştırmada ise Türkiye ve Azerbaycan'da yaşamakta olan en az bir yıllık evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerini çeşitli faktörlere (eğitim düzeyi, çocuk sahip olma durumu, gelir düzeyi, istek ve sorunlarını eşiyle paylaşma durumu, eşini tanıma durumu, evliliğinden memnun olma durumu, evliliği bitirmeyi düşünme durumunu) göre inceleyerek karşılaştırmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmada aşağıda belirtilen alt problemlere cevap aranmıştır:

- Türkiye ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş toplam puanı ve alt boyutları eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Türkiye'de ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş toplam puanı ve alt boyutları sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Türkiye'de ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş toplam puanı ve alt boyutları algıladıkları aylık ekonomik gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Türkiye'de ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş toplam puanı ve alt boyutları istek/ sorunlarını eşi ile paylaşma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Türkiye'de ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş toplam puanı ve alt boyutları eşlerini yeterince tanıma durumu ile göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Türkiye'de ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların evlilikten memnun olma durumları göre psikolojik iyi oluş toplam puanı ve alt boyutlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Türkiye'de ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş toplam puanı ve alt boyutlarına evliliği bitirmeyi düşünme durumları göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1. Araştırmanın Önemi

Psikoloji biliminin geçtiği tarihi süreçte patoloji odaklı çalışmalar daha çok yapılmıştır.¹⁷ Psikolojik iyi oluş kavramı Pozitif Psikoloji alanına ait bir

Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Celal Bayar University Journal of Social Sciences/Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14/1, 2016, ss. 216-240; Akdağ ve Çankaya, “Evli bireylerde psikolojik iyi oluşun yordanması”, ss. 646-662; İhsan Aytekin ve Önder Sakal, “Erillik-Dişilik ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisinde Yaşamda Anlamlı Aracılık Etkisi”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10/25, 2021, ss. 249-284.

¹⁷ Atıla Erol, Gülser Toprak ve Fadime Yazici, “Üniversite öğrencisi kadınlarda yeme bozukluğu ve genel psikolojik belirtileri yordayan etkenler”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13/1, 2002, ss. 48-57; Thalia C. Eley, “Behavioral genetics as a tool for developmental psychology: Anxiety and depression in children and adolescents”, *Clinical Child and Family Psychology Review*, 2/1, 1999, ss. 21-36; Bea G. Tiemens, Johan Ormel, and Gregory E. Simon, “Occurrence, recognition, and outcome of psychological disorders in primary care”, *The American journal of psychiatry*, 153/5, 1996, ss. 636-644; Anne McIntyre and Thomas Y. Keesler, “Psychological disorders among foster children”, *Journal of Clinical Child Psychology*, 15/4, 1986, 297-303.

kavramdır. Pozitif psikoloji yaklaşımı ise 1970’li yıllardan kendini gösterdiği için pozitif psikoloji odaklı çalışmalara da daha sonralardan yönelim olmuştur.¹⁸ Psikolojik iyi oluş kavramıyla ilgili araştırmalar da bu süreçlerde yapılmaya başlamıştır. Ancak incelenmiş alan yazında bu araştırma konusuna benzerlik gösteren çalışmalara ulaşılamamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın her iki ülkenin literatürüne katkı sağlayacağı ve faydalı olacağı düşünülmektedir. Diğer bir yönden ise Türkiye ve Azerbaycan kültürel ve bölgesel olarak birbirine yakın iki ülkedir. Bu bakımdan her iki ülkede yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerini etkileyen faktörleri incelemenin anlamlı olacağı düşünülebilmüştür. Bu şekilde her iki ülkede yaşamakta olan evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeyleri açısından birbirine benzerlik veya farklılık gösteren değişkenlerin belirlenmesi ve aynı zamanda karşılaştırılmasının yadsınamaz derecede önemli olduğu ifade edilebilir.

2. Yöntem

Bu araştırma Türkiye’de ve Azerbaycan’da yaşamakta olan en az bir yıllık evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerini çeşitli faktörlere göre karşılaştırmasını amaçlayan nicel bir araştırmadır. Bu yönü ile araştırma genel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmaya başlamadan önce Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu’ndan (2019-111) etik kurul izni alınmıştır.

2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’de ve Azerbaycan yaşayan en az bir yıllık evli kadınlar oluşturmaktadır. Ölçme araçları Türkiye’de İstanbul ilinde ve Azerbaycan’da Bakü şehrinde yaşamakta olan en az bir yıllık evli kadınlara uygulanmıştır. Araştırmanın katılımcıları uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ulaşılabilen evli kadınlar araştırma hakkında bilgilendirildikten sonra onayları alınmış ve gönüllü olan katılımcılara araştırmanın ölçme araçları uygulanmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, araştırmacıların örnekleme ulaşılması kolay, araştırma için uygun kişileri seçmesi yöntemine denilmektedir.¹⁹ Buna kapsamda Türkiye’den 207, Azerbaycan’dan ise 225 olmak üzere toplam 432 evli kadından veri toplanmıştır. Katılımcıların yaş aralığı 18- 70 arasında değişmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ile Özmete tarafından Türkçeye uyarlanan “Evli Kadınlar ve Erkekler İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” kullanılmıştır.²⁰

Kişisel Bilgi Formu: Literatür bilgileri doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” katılımcıların yaş, eğitim düzeyi, çocuk sahip olma durumu, gelir düzeyi, istek ve sorunlarını eşiyile paylaşma durumu, eşini tanıma durumu, evliliğinden memnun olma durumu, evliliği bitirmeyi düşünme durumunu sorgulayacak olan toplam 7 sorudan oluşturulmuştur.

¹⁸ Eryılmaz, *Mutluluğun Başucu Kitabı*, ss. 4-15.

¹⁹ Gravetter, J. F., and L. B. Forzano, “Research methods for the behavioral sciences”, USA: *Linda Schreiber-Ganster*, 2012.

²⁰ Emine Özmete, “Evli kadınlar ve erkekler için psikolojik iyi oluş ölçeğinin Türkçeye uyarlaması”, *Bilgi*, 78, 2016, ss. 361-391.

Evli Kadınlar ve Erkekler İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği : Evli bireyin psikolojik iyi oluşlarını ölçmek amacıyla Evli Kadınlar ve Erkekler İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Özmete tarafından uyarlanmıştır. Ölçek, 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin “Genel duygular”, “Ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet” ve “Ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme” olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Alt boyutların güvenirlik katsayıları ise "Genel duygular" için .86, "Ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet " için .88 ve "Ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme" için .86 olarak bulunmuştur. Ölçek 5'li likert tarzındadır. "Kesinlikle katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle katılmıyorum" şeklindedir.²¹ Bu araştırmada Türkiye’de yaşayan evli kadınlara uygulanan ölçeğin verilerinde Cronbach alfa katsayısı; "Genel duygular" alt boyutu için .88, "Ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet" alt boyutu için .80 ve "Ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme" için .59 olarak hesaplanmıştır. Azerbaycan’da yaşayan evli kadınlar için ise Cronbach Alfa katsayısı ise “Genel duygular” alt boyut için .89, "Ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet " için .83 ve "Ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme" için .59 olarak bulunmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma verilerin analizi SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.0 istatistik analiz programı ile analiz edilmiştir. Araştırma analizleri Verilerin normal dağılıma uygunluğu tek örnek Kolmogorov-Smirnov testi ile test edilmiş olup GD, EKD, EDA ve genel puan toplamalarının normal dağılıma uygun olduğu ($p>0.05$) tespit edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu parametrik testlerin uygulanabileceğini göstermiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanısıra, ikili veriler bağımsız t testi ile değerlendirilirken, ikiden fazla olan gruplar tek yönlü varyans analizi ile yapılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkların belirlenmesi için Duncan çoklu karşılaştırma testi ile yapılmıştır.

3. Bulgular

Bu araştırmanın çalışma grubunu evli Türkiye’de ve Azerbaycan’da yaşayan kadınlar oluşturmaktadır. Çalışma grubu kapsamında 207 Türkiye’de yaşayan kadın, 225 Azerbaycan’da yaşayan kadın olmak üzere toplam 432 kadın bulunmaktadır. Türkiye’de yaşayan kadınların yaş aralığı 18 ile 71 arasında olduğu, yaş ortalaması 34.70, standart sapma ise 10.70 olarak; Azerbaycan’da yaşayan kadınların ise 17-55 yaş aralığında olduğu, yaş ortalamasının 30.06 , standart sapma ise 6.61 olarak hesaplanmıştır.

		n	%
Eğitim	İlkokul	28	13.5
	Ortaokul	23	11.1
	Lise	69	33.3
	Üniversite	87	42.0

²¹ Özmete, Evli kadınlar ve erkekler için psikolojik iyi oluş ölçeğinin Türkçe’ye uyarlaması, ss.373-380.

Çocuk sayısı	1	177	85.5
	2	12	5.8
	3	5	2.4
	4	1	0.5
	Çocuk yok	12	5.8
Algılanan ekonomik gelir	Düşük	16	7.7
	Orta	105	50.7
	İyi	75	36.2
	Çok iyi	11	5.3
İstek ve sorunu iletebilme	Hiçbir zaman	20	9.7
	Bazen	71	34.3
	Her zaman	116	56
Eşimi tanıma durumu	Evet tanıyor	185	89.4
	Hayır tanımıyor	22	10.6
Evlilikten memnun olma durumu	Memnun	163	78.7
	Memnun değil	44	21.3
Evliliği bitirmeyi düşünme durumu	Evet düşündüm	69	33.3
	Hayır düşünmedim	138	66.7

Tablo 1:Türkiye’de Yaşayan Evli Kadınların Sosyo-Demografik Özellikleri (N=207)

		n	%
Eğitim	İlkokul	4	1.8
	Ortaokul	65	28.9
	Lise	30	13.3
	Üniversite	126	56
Çocuk sayısı	1	62	27.6
	2	97	43.1
	3	26	11.6
	4	2	0.9
	Çocuk yok	38	16.9
Algılanan ekonomik gelir	Düşük	24	10.7
	Orta	143	63.6
	İyi	51	22.7
	Çok iyi	7	3.1
İstek ve sorunu iletebilme	Hiçbir zaman	15	6.7
	Bazen	89	39.6
	Her zaman	121	53.8
Eşimi tanıma durumu	Evet tanıyor	201	89.3

	Hayır tanımıyor	24	10.7
Evlilikten memnun olma durumu	Memnun	172	76.4
	Memnun değil	53	23.6
Evliliği bitirmeyi düşünme durumu	Evet düşündüm	80	33.8
	Hayır düşünmedim	145	64

Tablo 2: Azerbaycan'da Yaşayan Evli Kadınların Sosyo-Demografik Özellikleri (N=225)

		Ortanca	Min	Maks.
Türkiye'de yaşayan kadınlar	Psikolojik iyi oluş ölçeği toplam puanı	87	45	164
	Genel duygular alt boyutu	49	22	88
	Ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet alt boyutu	26	12	56
	Ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme alt boyutu	12	4	20
Azerbaycan'da yaşayan kadınlar	Psikolojik iyi oluş ölçeği toplam puanı	90	44	149
	Genel duygular alt boyutu	51	20	86
	Ekonomik, aile ve bireysel koşullardan duyulan memnuniyet alt boyutu	28	12	50
	Ev dışındaki aktiviteleri sürdürebilme alt boyutu	12	4	20

Tablo 3:Türkiye' de ve Azerbaycan'da Yaşayan Evli Kadınların Psikolojik İyi Oluş Puanlarının Medyanları

Tablo 3'de Türkiye ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş ölçeği toplam puanı ve alt boyut puanları ve medyanları verilmiştir. Türkiye'de ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş ölçeği paun ortancaları incelendiğinde çok az bir fark ile Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerinin Türkiye'de yaşayan evli kadınlardan yüksek olduğu görülmektedir.

GD: Genel Duygular, EKD: Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet; EDA: Ev Dışındaki aktiviteleri Sürdürebilme

	Eğitim durumu	GD	EKD	EDA	Genel
Türkiye'de yaşayan kadınlar	İlkokul	51.46±16.09	26.71±10.08	11.57±3.45	89.75±26.84
	Ortaokul	50.39±14.13	25.74±9.64	12.35±3.72	88.48±24
	Lise	49.75±14.83	26.94±7.84	12.1±3.55	88.8±23.37
	Üniversite	49.05±12.22	27.11±6.53	11.36±3.13	87.52±18.88
	P	0.87	0.90	0.44	0.97
	Eğitim durumu	GD	EKD	EDA	Genel
Azerbaycan'da yaşayan kadınlar	İlkokul	42.0±26.47	25±10.61	10.75±4.5	77.75±38.35
	Ortaokul	53.2±12.76	29.04±8.03	12.2±3.0	94.45±20.25
	Lise	53.0±14.12	28.86±8.96	11.86±3.0	93.76±23.83

	Üniversite	49.3±14.15	28.2±7.9	11.83±3.24	89.35±21.96
	P	0.131	0.743	0.759	0.244

Tablo 4: Türkiye’de ve Azerbaycan’da Yaşayan Evli Kadınların Eğitim Düzeyine Göre Psikolojik İyi Oluş Durumları (Ort. ± Std. Sapma)

Tablo 4’de Türkiye’de yaşayan evli kadınların eğitim durumlarının, psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerine etkisi incelenmiştir. Yapılan varyans analizi sonucunda eğitim durumlarının, psikolojik iyi oluş düzeyleri ve alt boyutları üzerine etkisinin bulunmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

Benzer şekilde Tablo 4’de Azerbaycan’da yaşayan kadın katılımcıların eğitim durumlarının, psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerine etkisi incelenmiştir. Yapılan varyans analizi sonucunda eğitim durumlarının, psikolojik iyi oluş düzeyleri ve alt boyutları üzerine etkisinin bulunmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

(GD: Genel Duygular, EKD: Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet; EDA: Ev Dışındaki aktiviteleri Sürdürebilme)

	Çocuk sayısı	GD	EKD	EDA	Genel
Türkiye’de yaşayan kadınlar	1	49.73±13.17	26.65±7.30	11.85±3.33	88.23±20.94
	2	52.58±14.90	28.58±10.33	10.92±3.09	92.08±25.97
	3	50.80±20.62	23.80±11.56	14.40±3,85	89.00±33.44
	4	51	24	8	83
	Çocuksuz	46.75±20.04	29.58±11.27	10.25±3.74	86.58±31.17
	P	0.895	0.554	0.109	0.975
	Çocuk sayısı	GD	EKD	EDA	Genel
Azerbaycan’da yaşayan kadınlar	1	51.77±13.76	29.89±8.24	12.47±2.83	94.13±22.31
	2	52.15±14.50	28.69±8.35	12.12±3.32	92.97±22.39
	3	52.85±14.14	27.65±9.43	11.69±2.63	92.19±23.30
	4	48.00±1.41	29.00±1.41	11.50±4.95	88.50±2.12
	Çocuksuz	44.47±12.61	26.24±5.93	10.68±3.28	81.39±18.68
	P	0.05	0.27	0.08	0.05

Tablo 5: Türkiye’de ve Azerbaycan’da Yaşayan Evli Kadınların Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Psikolojik İyi Oluş Durumları (Ort. ± Std. Sapma)

Tablo 5’de Türkiye’de yaşayan evli kadınların sahip oldukları çocuk sayılarının psikolojik iyi oluş durumları alt boyutları ve genel puanı arasındaki ilişki incelenmiş, çocuk sayısının psikolojik iyi oluşum üzerine etkili olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

Benzer şekilde Tablo 5’de Azerbaycan’da yaşayan evli kadınların sahip oldukları çocuk sayılarının psikolojik iyi oluş durumları alt boyutları ve genel puanı arasındaki ilişki incelenmiş, çocuk sayısının psikolojik iyi oluşum üzerine etkili olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

a, b: Farklı sütunlardaki farklı harfler istatistiki farklılığı gösterir. (GD: Genel Duygular, EKD: Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet; EDA: Ev Dışındaki aktiviteleri Sürdürebilme)

	Algılanan	GD	EKD	EDA	Genel
--	-----------	----	-----	-----	-------

	aylık gelir				
Türkiye’de yaşayan kadınlar	Düşük	58.43±16.26 ^a	35.31±10.44 ^a	12±4.24	105.7±26.96 ^a
	Orta	50.88±14.09 ^{ab}	26.53±7.46 ^b	12.2±3.52	89.62±22.29 ^b
	İyi	47.37±11.96 ^b	25.77±6.73 ^b	11.09±2.86	84.24±18.47 ^b
	Çok iyi	42.63±13.32 ^b	24.90±7.76 ^b	11.36±3.66	78.91±22.19 ^b
	P	0.006	<0.001	0.173	0.002
	Aylık gelir	GD	EKD	EDA	Genel
Azerbaycan’da yaşayan kadınlar	Düşük	62.21±12.97 ^a	35.13±6.44 ^a	13.00±3.19 ^a	110.33±19.37 ^a
	Orta	51.23±12.83 ^b	28.32±8.06 ^b	12.15±3.13 ^b	91.71±20.70 ^b
	İyi	46.00±13.39 ^{bc}	26.18±7.17 ^b	11.18±2.97 ^b	83.35±19.73 ^{bc}
	Çok iyi	37.71±21.48 ^c	26.00±9.75 ^b	8.86±2.34 ^b	72.57±32.06 ^c
	P	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01

Tablo 6: Türkiye’de ve Azerbaycan’da Yaşayan Evli Kadınlarda Algılanan Aylık Gelir Durumunun Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Sonuçları (Ort. ± Std. Sapma)

Tablo 6’da Türkiye’de yaşayan evli kadınların algıladıkları aylık ekonomik gelir düzeyine gelir durumunun psikolojik iyi oluş üzerine etkileri incelenmiştir. Gelir durumu psikolojik iyi oluş genel puanı, EKD ve GD alt boyutu arasında farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Düşük gelire sahip olan kadınların GD alt boyutunun iyi ve çok iyi gelir seviyesinde olan kadınlardan farklı olduğu belirlenmiştir. EKD ve psikolojik iyi oluş genel puanında düşük gelire sahip olan kadınların diğer gruplardan farklı olduğu belirlenmiştir.

Benzer şekilde Tablo 6’da Azerbaycan’da yaşayan evli kadınların algıladıkları aylık gelir durumunun psikolojik iyi oluş üzerine etkileri incelenmiştir. Gelir durumu psikolojik iyi oluş genel puanı ve tüm alt boyutları arasında farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0,01$). Düşük gelire sahip olan kadınların psikolojik iyi oluş genel puanı ve alt boyutlarında diğer gelir seviyesinde olan kadınlardan daha fazla puan aldığı görülmektedir.

a, b: Farklı sütunlardaki farklı harfler istatistiki farklılığı gösterir. (GD: Genel Duygular, EKD: Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet; EDA: Ev Dışındaki aktiviteleri Sürdürebilme)

	Paylaşma durumu	GD	EKD	EDA	Genel
Türkiye’de yaşayan kadınlar	Hiçbir zaman	57.25±15.95 ^a	10.08±2.25 ^a	11.60±4.33	100.9±26.96 ^a
	Bazen	55.21±13.11 ^a	7.17±0.85 ^a	12.63±2.84	96.72±20.55 ^a
	Her zaman	45.13±12.06 ^b	7.09±0.65 ^b	11.22±3.42	81.07±19.2 ^b
	P	<0.01	<0.01	0.05	<0.01
	Paylaşma durumu	GD	EKD	EDA	Genel
Azerbaycan’da yaşayan kadınlar	Hiçbir zaman	62.00±11.27 ^a	9.35±2.41 ^a	12.27±2.43	109.07±2072 ^a
	Bazen	57.57±11.3 ^a	6.57±0.69 ^a	12.56±2.71	102.20±16.66 ^a
	Her zaman	44.42±13.1 ^b	7.37±0.67 ^b	11.40±3.45	80.90±20.54 ^b

	P	<0.01	<0.01	0.15	<0.01
--	---	-------	-------	------	-------

Tablo 7: Türkiye’de ve Azerbaycan’da Yaşayan Evli Kadınların İstek veya Sorunlarını Eşi ile Paylaşma Durumuna Göre Psikolojik İyi Oluş Düzeyi Sonuçları (Ort. ± Std. Sapma)

Tablo 7’de Türkiye’de yaşayan evli kadınların istek / sorunlarını eşleri ile paylaşma durumunun psikolojik iyi oluş üzerine etkileri incelenmiştir. Psikolojik iyi oluşum üzerine kadınların eşleri ile istek ve sorunlarının paylaşımı incelendiğinde; “Her zaman” yanıtını veren kadınların GD, EKD alt boyutları ve Genel puanlamada, bazen ve hiçbir zaman yanıtını veren kadınlardan farklı olduğu ($p<0,01$) belirlenmiştir. Bazan ve hiçbir zaman yanıtını verenler arasında ise bir istatistiki farklılığın olmadığı ($p>0,06$) belirlenmiştir.

Benzer şekilde Tablo 7’de Azerbaycan’da yaşayan evli kadınların istek / sorunlarını eşleri ile paylaşma durumunun psikolojik iyi oluş üzerine etkilenmiştir. Psikolojik iyi oluşum üzerine kadınların eşleri ile istek ve sorunlarının paylaşımı incelendiğinde; “Her zaman” yanıtını veren kadınların GD, EKD alt boyutları ve Genel puanlamada, bazen ve hiçbir zaman yanıtını veren kadınlardan farklı olduğu ($p<0,01$) belirlenmiştir. Bazan ve hiçbir zaman yanıtını verenler arasında ise bir istatistiki farklılığın olmadığı ($p>0,06$) belirlenmiştir.

a, b: Farklı sütunlardaki farklı harfler istatistiki farklılığı gösterir. (GD: Genel Duygular, EKD: Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet; EDA: Ev Dışındaki aktiviteleri Sürdürebilme)

	Eş tanıma	GD	EKD	EDA	Genel
Türkiye’de yaşayan kadınlar	Tanyor	48.22±13.04 ^b	25.97±6.92 ^b	11,55±3,26 ^b	85,74±20,23 ^b
	Tanımyor	62.68±13.59 ^a	34.18±10.94 ^a	13,41±3,97 ^a	110,27±24,80 ^a
	P	<0.01	<0.01	0,014	<0,01
	Eş tanıma	GD	EKD	EDA	Genel
Azerbaycan’da yaşayan kadınlar	Tanyor	49.11±13.58 ^b	27.77±7.92 ^b	11.87±3.17	88.75±21.45 ^b
	Tanımyor	64.88±9.96 ^a	34.54±7.17 ^a	12.38±3.03	111.79±16.29 ^a
	P	<0.01	<0.01	.456	<0.01

Tablo 8: Türkiye’de ve Azerbaycan’da Yaşayan Evli Kadınların Eşlerini Yeterince Tanıma Durumlarına Göre Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine İlişkin Sonuçlar (Ort. ± Std. Sapma)

Tablo 8’de çalışmaya katılan Türkiye’de yaşayan evli kadınlarının eşlerini tanıma durumları sorulduğunda, eşlerini tanıdığını ve tanımadığı yanıtını veren kadınların GD, EKD, EDA ve genel puanlamaları arasında istatistiki farklılık ($p<0,01$) bulunmuştur.

Benzer şekilde Tablo 8’de çalışmaya katılan evli Azeri kadınların eşlerini tanıma durumları sorulduğunda, eşlerini tanıdığını ve tanımadığı yanıtını veren kadınlarda GD, EKD ve genel puanlamalar arasında istatistiki farklılık ($p<0,01$) bulunmuştur. Eşlerini tanıma durumunun EDA alt boyutu üzerine etkisi olmadığı belirlenmiştir.

a, b: Farklı sütunlardaki farklı harfler istatistiki farklılığı gösterir. (GD: Genel Duygular, EKD: Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet; EDA: Ev Dışındaki aktiviteleri Sürdürebilme)

	Evlilik durumu	GD	EKD	EDA	Genel
Türkiye’de yaşayan kadınlar	Memnun	46.02±11.76 ^b	24.63±6.09 ^b	11.47±3.29	82.12±17.97 ^b
	Memnun değil	63.59±12.02 ^a	35.09±8.17 ^a	12.77±3.57	111.45±20.40 ^a
	P	<0.01	<0.01	0.023	<0.01
	Evlilik durumu	GD	EKD	EDA	Genel
Azerbaycan’da yaşayan Kadınlar	Memnun	46.62±12.41 ^b	26.17±7.05 ^b	11.73±3.18	84.52±19.06 ^b
	Memnun değil	64.36±10.21 ^a	36±6.65 ^a	12.55±3.02	112.91±16.8 ^a
	P	<0.01	<0.01	0.09	<0.01

Tablo 9: Türkiye’de ve Azerbaycan’da Yaşayan Evli Kadınların Evlilikten Memnun Olma Durumlarına Göre Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine İlişkin Sonuçlar (Ort. ± Std. Sapma)

Tablo 9’da Türkiye’de yaşayan evli kadınların evlilikten memnun olma durumlarının psikolojik iyi oluş üzerine etkileri incelenmiş GD, EKD alt boyutları ve Genel puanlama üzerinde etkili oldukları görülmüştür. Yapılan analiz sonucunda evlilikten memnun olmayan kadınlar ile evlilikten memnun olan kadınlar arasında fark olduğu ($p<0.01$) belirlenmiştir. Ölçeğin EDA alt boyutunda ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Bezer şekilde Tablo 9’da Azerbaycan’da yaşayan evli kadınların evlilikten memnun olma durumlarının psikolojik iyi oluş üzerine etkileri incelenmiş GD, EKD alt boyutları ve Genel puanlama üzerinde etkili oldukları görülmüştür. Yapılan analiz sonucunda evlilikten memnun olmayan kadınlar ile evlilikten memnun olan kadınlar arasında fark olduğu ($p<0.01$) belirlenmiştir. Ölçeğin EDA alt boyutunda ise herhangi istatistiksel bir farklılık bulunmamıştır.

a, b: Farklı sütunlardaki farklı harfler istatistiki farklılığı gösterir. (GD: Genel Duygular, EKD: Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet; EDA: Ev Dışındaki aktiviteleri Sürdürebilme)

	Evl.sonland.	GD	EKD	EDA	Genel
Türkiye’de yaşayan kadınlar	Düşündüm	58.84±11.71 ^a	30.72±7.64 ^a	12.36±3.45	101.92±19.28
	Düşünmedim	45.22±12.51 ^b	24.91±7.22 ^b	11.43±3.32	81.57±20.16
	P	<0.01	<0.01	0.06	<0.01
	Evl.sonland.	GD	EKD	EDA	Genel
Azerbaycan’da yaşayan kadınlar	Düşündüm	61.13±11.63 ^a	33.37±8.41 ^a	12.48±3.03 ^a	107±19.23 ^a
	Düşünmedim	45.08±11.93 ^b	25.79±6.63 ^b	11.60±3.18 ^b	82.48±18.49 ^b
	P	<0.01	<0.01	0.045	<0.01

Tablo 10: Türkiye’de ve Azerbaycan’da Yaşayan Evli Kadınların Evliliği Bitirmeyi Düşünme Durumlarına Göre Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine İlişkin Sonuçlar (Ort. ± Std. Sapma)

Tablo 10’da Türkiye’de yaşayan evli kadınların evliliği bitirmeyi düşünme durumlarının psikolojik iyi oluş üzerine etkisi incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda evliliği sonlandırmayı düşünen kadınlar ile evliliği sonlandırmayı düşünmeyen kadınlar arasında GD, EKD alt boyutları ve genel puanlamalar arasında istatistiksel fark ($p<0,01$) bulunmuştur. EDA alt boyutuna evliliği

sonlandırmayı düşünme durumuna verilen cevaplar arasında istatistiki fark ($p>0,05$) bulunamamıştır.

Benzer şekilde Tablo 10'da Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların evliliği sonlandırmayı düşünme durumlarının psikolojik iyi oluş üzerine etkisi incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda evliliği sonlandırmayı düşünen kadınlar ile evliliği sonlandırmayı düşünmeyen kadınlar arasında GD, EKD, EDA alt boyutları ve genel puanlamalar arasında istatistiki fark ($p<0,01$) bulunmuştur.

4. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma Türkiye ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerini çeşitli faktörlere (eğitim düzeyi, çocuk sahip olma durumu, ailenin aylık geliri, istek veya sorunlarını eşi ile paylaşma durumu, eşini yeterince tanıma durumu, evlilikten duyulan memnuniyet ve evliliği bitirmeyi düşünme durumu) göre incelemek ve karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır. Literatürde evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeyleri ile ilgili araştırmalar kısıtlı sayıdadır. Evlilik ile birçok araştırma bulursa da bu araştırmalar evlilikle ilgili farklı konuları ele alarak yapılmıştır.²² Bu araştırma ise Azerbaycan ve Türkiye'de yaşayan kadın katılımcılar üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya Azerbaycan'dan 225, Türkiye'den ise 207 evli kadın katılmıştır. Araştırmaya katılan kadınlar en az bir yıllık evli olan kadınlardır. Araştırmada toplanan veriler analiz edildikten sonra her iki ülke için bulgular elde edildi. Her iki ülkeden elde edilen bulgular karşılaştırıldı ve farklı sonuçlar elde edildi. Araştırmada, Türkiye ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadın katılımcıların eğitim durumlarına göre toplam psikolojik iyi oluş ölçeği puan ortalamalarına ve ölçeğin alt boyutlarına göre nasıl bir farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda her iki ülkede, eğitim düzeyinin kadınların psikolojik iyi oluş düzeyi ve alt boyutları üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen literatürde psikolojik iyi oluş puanları ile eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık saptanan araştırmalara ulaşılmıştır. Bu araştırmada eğitim düzeyinin psikolojik iyi oluşu etkilemediği sonucuna varılsa da literatür eğitim faktörünün önemini her zaman vurgulamaktadır.²³

Araştırmanın diğer bulgusunda Türkiye ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadın katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısının toplam psikolojik iyi oluş ölçeğinin puan ortalamalarına ve ölçeğin alt boyutlarına göre nasıl bir farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda çocuk sayısının kişilerin psikolojik iyi oluş psikolojik iyi oluş ölçeğinin alt boyutları ve genel puanlaması üzerinde hiç bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

²²Deniz Kublay ve Vesile Oktan, Evlilik uyumu: değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5/44, 2015, ss. 25-35; Didem Demir Erbil ve Oya Hazer, Çalışan bireylerin evlilik uyumlarının incelenmesi, *International journal of eurasian education and culture*. 3/5, 2018, ss. 99-116; Azize Nilgün Canel, "Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması", (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007.

²³Carol D. Ryff and Burton H. Singer, "Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being", *Journal of happiness studies*, 9/1, 2008, ss. 13-39; Ryan and Willits, "Family ties, physical health, and psychological well-being", ss. 907-920; Halil Ekşi, Ferit Güneş ve Neslihan Yaman, "Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi oluşları ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesi", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8/50, 2018, ss. 203-233.

Alanyazın incelendiğinde araştırma bulgusunu destekleyen ve desteklemeyen araştırmalara ulaşılmıştır. Psikolojik iyi oluş kavramı çok boyutlu bir kavramdır. Çocuk sahip olma durumunun psikolojik iyi oluşu etkilemesi kişiden kişiye göre değişiklik göstermektedir. Bu nedenle araştırma bulgusu literatürde de farklılık göstermektedir.²⁴

Araştırmada Türkiye ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeyleri algıladıkları aylık ekonomik gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. İncelenen literatürde ulaşılan araştırmalar analiz sonucunu desteklemektedir.²⁵ Gelir düzeyi iyi olan bireyler maddi sıkıntı yaşamadıkları için maddi düzeyi daha düşük insanlara göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin de daha iyi olacağı da düşünülmektedir.

Türkiye ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeyleri istek/sorunlarını eşi ile paylaşma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Literatürde ulaşılan Kabaklı tarafından yapılan benzer araştırmada kadın katılımcıların, aile içi geçimsizlikle ilgili sıkıntılarını hiç kimseyle paylaşmayan %36,5 kadından % 2.5'inin eşi ile arasında her zaman sorun yaşadığı yanıtını verdiği belirlenmiştir. Arıdağ ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmada eş desteğinin psikolojik iyi oluşu anlamlı derecede yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. İstek ve sorunlarını eşleri ile paylaşan kadınların eşlerinden destek göreceği durumunda bu durumun onların psikolojik iyi oluş düzeylerini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.²⁶

Türkiye ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeyleri eşlerini yeterince tanıma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Hortaçsu (1991) tarafından yurt dışında yapılan benzer bir çalışmada ise eşler arasında boşanmanın en büyük nedenlerinden biri davranış eğilimleridir. Bu araştırma sonucunu ise eşlerin birbirini tanıma durumuna göre değerlendirirsek, birbirini daha iyi tanıyan çiftlerin evliliklerinde birbirlerine hoşlarına gidecek şekilde yaklaştıkları düşünülmektedir. Bu nedenle sorun yaşamayan çiftler ise daha iyi bir

²⁴ Debra Umberson, Tetyana Pudrovska and Corinne Reczek, "Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review", *Journal of Marriage and Family*, 65/3, 2010, 574-583; Ryan and Fern K. Willits, "Family ties, physical health, and psychological well being" ss. 907-920.

²⁵ Stacy J. Rogers, and Danelle D. DeBoer, "Changes in wives' income: Effects on marital happiness, psychological well-being, and the risk of divorce", *Journal of Marriage and Family*, 63/2, 2001, ss. 458-472; Ryan and Fern K. Willits, "Family ties, physical health, and psychological well being", ss. 907-920; Hortensia Amaro, Nancy Felipe Russo ve Julie Johnson, "Family and work predictors of psychological well-being among Hispanic women professionals", *Psychology of Women Quarterly*, 11/4, 1987, ss. 505-521; David G. Myers and Ed Diener, "Who is happy?." *Psychological science*, 6/1, 1995, ss. 10-19; Kasım Tatlıoğlu, "Üniversite Öğrencilerinin Aylık Gelir ve Harcama Düzeyi ile Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Bingöl Üniversitesi Örneği)", *Electronic Journal of Social Sciences*, 14/55, 2015, ss.14-55; Şahamet Bülbül ve Selay Gıray, "Sosyodemografik Özellikler ile Mutluluk Algısı Arasındaki İlişki Yapısının Analizi", *Ege Academic Review*, 11, 2011, ss. 113-123; Fulya Eroğlu ve Hanifi Parlar, "Evli kadın ve erkeklerde psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisinin incelenmesi", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17/33, 2018, ss. 89-101.

²⁶ Nermin Çiftçi Arıdağ, Seher Merve Erus ve Sedef Ünsal Seyidoğulları, "Eş Desteğinin Evlilik Doyumu ve Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18/71, 2019, ss. 1014-1024; Çimen Kabaklı, *Türk Ailesinde Karar Mekanizmaları ve Kadının Rolü*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2003.

birliktelik sürdürdükleri ve bu durumun da psikolojik iyi oluş düzeylerini etkilediği düşünülmektedir.²⁷

Yapılan araştırmada Türkiye ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeyleri evlilikten memnun olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. İlgili literatürde ulaşılan çalışmalar psikolojik iyi oluş ile memnun olma veya evlilik kalitesi, evlilik doyumu gibi memnun olmayla bağlantılı olabilecek değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olduğunu destekler niteliktedir.²⁸

Türkiye ve Azerbaycan'da yaşayan evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeyleri ile evliliği bitirmeyi düşünme durumları arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Rogers ve Debour tarafından yapılan çalışmada ise boşanmanın en büyük nedenlerinden biri evlilik uyumsuzluğu olduğu sonucuna varılmıştır. Evlilikte uyumsuzluğun kişilerin psikolojik iyi oluş düzeylerini olumsuz yönde etkilediği için bu araştırma sonucunun araştırmamızı desteklediği düşünülmektedir. Dünder ve Demirli tarafından yapılan çalışmada medeni durumla psikolojik iyi oluş arasında ilişkinin olmadığı saptanmıştır.²⁹

Bu araştırmada Türkiye'de 207, Azerbaycan'da ise 225 kadın katılımcıdan oluşan örneklemde Kişisel Bilgi Formu ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılarak elde edilen veriler analiz edilmiş ve araştırmanın denenceleri test edilmiştir. Araştırmamızda, Azerbaycan'da ve Türkiye'de yaşayan kadın katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeyleri eğitim düzeyine, sahip oldukları çocuk sayısına göre ülkeler arasında bir farklılık bulunmadığı, algılanan ekonomik gelir düzeyine, istediklerini ve sorunlarını eşleri ile paylaşma durumuna göre, eşlerini yeterince tanıma durumuna, evlilikten memnun olma ve evliliği bitirmeyi düşünme durumuna göre ise sonuçlar karşılaştırıldığında ülkeler arasında farklılık görüldüğü sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

- Bu araştırma evli kadınlar üzerinde yapılmıştır. İleride karşılaştırma olanağı sağlayabilmek amacıyla evli kadın ve erkekleri kapsayan araştırmaların yapılması,

²⁷ Nuran Hortaçsu, "Family-versus couple-initiated marriages in Turkey: Similarities and differences over the family life cycle", *Asian Journal of Social Psychology*, 10/2, 2007, ss. 103-116.

²⁸ Christine M.Proulx, Heather M. Helms and Cheryl Buehler, "Marital quality and personal well-being: A meta-analysis", *Journal of Marriage and Family*, 69/3, 2007, ss. 576-593; Amirhesam Khajeh, Mohammad Goodarzi, Fatemeh Soleimani, "The relationship of psychological well-being with marital quality and the dimensions of the married students", *Indian Journal of Science Research*, 7/1, 2014, ss. 534-538; Katja Margelisch, Klaus A. Schneewind, Jeanine Violette, Pasqualina Perrig-Chiello, "Marital stability, satisfaction and well-being in old age: variability and continuity in long-term continuously married older persons", *Ageing & mental health*, 21/4, 2017, ss. 389-398; Ramazan Demir, Tanhan Ahmet, Çicek İlhan, "Yaşam Kalitesinin Yordayıcıları Olarak Psikolojik İyi Oluş ve Yaşam Doyumu", *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 35/1, 2021, ss. 192-206; Akdağ ve Çankaya, "Evli bireylerde psikolojik iyi oluşun yordanması", ss. 646-662.

²⁹ Rogers Stacy J., and Danelle D. DeBoer, "Changes in wives' income: Effects on marital happiness, psychological well-being, and the risk of divorce", *Journal of Marriage and Family*, 63/2, 2001, ss. 458-472; Zeynep Dünder ve Cihad Demirli, "Medeni Durumları Farklı Olan Bireylerin Psikolojik İyi Olma Düzeylerinin incelenmesi", *Eğitim Yansımaları Dergisi*, 2/2, 2018, ss. 1-10.

- Bu araştırmanın ileride psikoloji, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, sosyoloji ve aile danışmanlığı gibi bölümlere kaynak olarak katkı sağlayacağı düşünüldükten bu yönde daha fazla araştırmanın yapılması önerilmektedir.

Kaynaklar

- AKDAĞ, Funda Gülyüksel, Zeynep Cihangir ÇANKAYA, “Evli bireylerde psikolojik iyi oluşun yordanması”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11/3, 2015, ss. 646-662.
- AMARO, Hortensia, Nancy Felipe RUSSO and Julie JOHNSON, “Family and work predictors of psychological well-being among Hispanic women professionals”, *Psychology of Women Quarterly*, 11/4, 1987, ss. 505-521.
- ARIDAĞ, Nermin Çiftçi, Seher M. ERUS ve Sedef ÜNSAL, Seyidoğulları, “Eş Desteğinin Evlilik Doyumu ve Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18/71, 2019, ss. 1014-1024.
- AYTEKİN, İhsan ve Önder SAKAL, “Erillik-Dışılık ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisinde Yaşamda Anlamanın Aracılık Etkisi”, *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10/25, 2021, ss. 249-284.
- BEKTAŞ, Mahmut ve Şüheda ÖZBEN, “Evli Bireylerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Celal Bayar University Journal of Social Sciences/Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14/1, 2016, ss. 216-240.
- BRUDBURN, Norman M., “The structure of psychological well-being”, 1969.
- BRISCOE, Monica, “Sex differences in psychological well-being”, *Psychological Medicine Monograph Supplement*, 1, 1982, ss. 1-46.
- BÜLBÜL, Şahamet ve Selay GİRAY, “Sosyodemografik Özellikler ile Mutluluk Algısı Arasındaki İlişki Yapısının Analizi”, *Ege Academic Review* 11, 2011, ss. 113-123.
- CANEL, Azize Nilgün, “Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması”, (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- DEMİR, Ramazan, Tanhan AHMET, Çicek İLHAN, “Yaşam Kalitesinin Yordayıcıları Olarak Psikolojik İyi Oluş ve Yaşam Doyumu”, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 35/1, 2021, ss. 192-206.
- DIENER, Ed, “Subjective well-being”, *Psychological Bulletin*, 95/3, 1984, ss. 542-575.
- DÜNDAR, Zeynep ve Cihad DEMİRLİ, “Medeni Durumları Farklı Olan Bireylerin Psikolojik İyi Olma Düzeylerinin İncelenmesi”, *Eğitim Yansımaları Dergisi*, 2/2, 2018, ss. 1-10.

- DZIAK, Ewelina, Bonnie L. JANZEN, and Nazeem MUHAJARINE, “Inequalities in the psychological well-being of employed, single and partnered mothers: the role of psychosocial work quality and work-family conflict”, *International Journal for Equity in Health*, 9/1, 2010, ss. 1-8.
- EKŞİ, Halil, Ferit GÜNEŞ ve Neslihan YAMAN, “Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi oluşları ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesi”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8/50, 2018, ss. 203-233.
- ELEY, Thalia C., “Behavioral genetics as a tool for developmental psychology: Anxiety and depression in children and adolescents”, *Clinical Child and Family Psychology Review*, 2/1, 1999, ss. 21-36.
- ERBİL, Didem Demir ve Oya HAZER, “Çalışan bireylerin evlilik uyumlarının incelenmesi”, *International journal of eurasian education and culture*, 3/5, 2018, ss. 99-116.
- EROL, Atila, Gülser TOPRAK ve Fadime YAZICI, “Üniversite öğrencisi kadınlarda yeme bozukluğu ve genel psikolojik belirtileri yordayan etkenler”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13/1, 2002, ss. 48-57.
- EROĞLU, Fulya ve Hanifi PARLAR, “Evli kadın ve erkeklerde psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisinin incelenmesi”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17/33, 2018, ss. 89-101.
- ERYILMAZ, Ali, *Mutluluğun Başucu Kitabı*, Pegem Akademi, Ankara 2016.
- ERYILMAZ, Ali, “Pozitif Psikoterapiler”, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9/3, 2017, ss. 346-362.
- GRAVETTER, J. F., and L. B. FORZANO, “Research methods for the behavioral sciences”, *USA: Linda Schreiber-Ganster*, 2012.
- GLENN, D. Norval, “The contribution of marriage to the psychological well-being of males and females”, *Journal of Marriage and the Family*, 37/3, 1975, ss. 594-600.
- GÖÇEN, Ahmet, “Öğretmenlerin yaşam anlamı, psikolojik sermaye ve cinsiyetinin psikolojik iyi oluşlarına etkisi”, *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8/1, 2019, ss. 135-153.
- GÜNAY, Gülay ve Özgün BENER, “Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153/153, 2011, ss. 157-171.
- HORTAÇSU, Nuran, “Family-versus couple-initiated marriages in Turkey: Similarities and differences over the family life cycle”, *Asian Journal of Social Psychology*, 10/2, 2007, ss. 103-116.
- KABAKLI, Çimen, *Türk Ailesinde Karar Mekanizmaları ve Kadının Rolü*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2003.
- KHAJEH, Amirhesam, Mohammad GOODARZI, Fatemeh SOLEİMANİ, “The relationship of psychological well-being with marital quality and the

- dimensions of the married students”, *Indian Journal of Science Research*, 7/1, 2014, ss. 534-538.
- KIRK, W. Brown, and Richard M. RYAN, “The benefits of being present: mindfulness and its role in psychological well-being”, *Journal of personality and social psychology*, 84/4, 2003, ss. 822.
- KUBLAY, Deniz ve Vesile OKTAN, “Evlilik uyumu: değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5/44, 2015, ss. 25-35.
- MARGELISCH, Katja, Klaus A. SCHNEEWIND, Jeanine VIOLETTE, Pasqualina Perrig- CHIELLO, “Marital stability, satisfaction and well-being in old age: variability and continuity in long-term continuously married older persons”, *Aging & mental health*, 21/4, 2017, ss. 389-398.
- MCINTYRE, Anne and Thomas, Y. KEESLER, “Psychological disorders among foster children”, *Journal of Clinical Child Psychology*, 15/4, 1986, ss. 297-303.
- MYERS, David, G. and Ed DIENER, "Who is happy?." *Psychological science*, 6/1, 1995, ss. 10-19.
- ÖZER, Arif ve Hüdayar, CİHAN-GÜNGÖR, “Yükleme tarzları, bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerine göre evlilik uyumu”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8/2, 2012, ss. 11-24.
- ÖZMETE, Emine, “Evli kadınlar ve erkekler için psikolojik iyi oluş ölçeğinin Türkçe’ye uyarlaması”, *Bilişim*, 78, 2016, ss. 361-391.
- PEHLİVAN, Kadriye, “Psikiyatrik kadın hastalarda evlilik ve ebeveyn olma: Bir gözden geçirme”, *Düşünen Adam Dergisi*, 3/19, 2006, ss. 143-154.
- PROULX, Christine M., Heather M. HELMS and Cheryl BUEHLER, “Marital quality and personal well-being: A meta-analysis”, *Journal of Marriage and family*, 69/3, 2007, ss. 576-593.
- RYAN, Andrea Kay and Fern K. WILLITS, “Family ties, physical health, and psychological well being”, *Journal of aging and health*, 19/6, 2007, ss. 907-920.
- RYFF, Carol D., “Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being”, *Journal of personality and social psychology*, 57/6, 1989, ss. 1069-1081.
- RYFF, Carol D., and Corey Lee M. KEYES. "The structure of psychological well-being revisited", *Journal of personality and social psychology*, 69 /4, 1995, ss. 719-727.
- RYFF, Carol D., Burton SINGER, “Psychological well-being: Meaning, measurement, and implications for psychotherapy research”, *Psychotherapy and psychosomatics*, 65/1, 1996, ss.14-23.
- RYFF, Carol D., William J. MAGEE, Kristen C. KLING and Edgar. H. KING, “Forging Macro-Micro Linkages In The Studies Of Psychological Well-Being”, *The Self and Society In Aging Processes*, 1999, ss. 247-278.

- RYFF, Carol D., and Burton H. SINGER, “Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being”, *Journal of happiness studies*, 9/1, 2008, ss. 13-39.
- RYFF, Carol D., “Psychological well-being revisited: Advances in the science and practice of eudaimonia”, *Psychotherapy and psychosomatics*, 83/1, 2014, ss. 10-28.
- SECCOMBE, Karen and Rebecca L. WARNER, “Marriages and families: Relationships in social context”, *Wadsworth Publishing Company*, 2004.
- SHAPIRO, Adam and Corey Lee M. KEYES, “Marital status and social well-being: Are the married always better off?”, *Social Indicators Research*, 88/2, 2008, ss. 329-346.
- STACY, J. Rogers, and Danelle D. DEBOER, “Changes in wives' income: Effects on marital happiness, psychological well-being, and the risk of divorce”, *Journal of Marriage and Family*, 63/2, 2001, ss. 458-472.
- TATLIOĞLU, Kasım, “Üniversite Öğrencilerinin Aylık Gelir ve Harcama Düzeyi ile Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Bingöl Üniversitesi Örneği)”, *Electronic Journal of Social Sciences*, 14/55, 2015, ss. 14-55.
- TELEF, Bülent Baki, Ersin UZMAN, Enes ERGÜN, “Öğretmen Adaylarında Psikolojik İyi Oluş ve Değerler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Electronic Turkish Studies*, 8/12, 2013, ss. 1297-1307.
- TIEMENS, Bea G., Johan ORMEL, and Gregory E. SIMON, “Occurrence, recognition, and outcome of psychological disorders in primary care”, *The American journal of psychiatry*, 153/5, 1996, ss. 636-644
- UMBERSON, Debra, Tetyana PUDROVSKA and Corinne RECZEK, “Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review”, *Journal of Marriage and Family*, 65/3, 2010, ss. 574-583.